

Boganmeldelser

Per Ulstrup Johansen og Mikael Trier (2010)

Danmarks økonomi siden 1980 – en oversigt
8. udgave, Handelshøjskolens Forlag,
159 sider, kr. 260,-

Denne bog er udkommet som del af serien Erhverv & Samfund, som udgives af Handelshøjskolens Forlag. Denne serie vil sikkert være mange læsere bekendt. Den anvendes især til undervisning i samfundsbeskrivelse og lignende på universiteterne, hvilket også ifølge forordet er det primære sigte med denne bog.

I modsætning til de andre bidrag til Erhverv & Samfund-serien handler denne bog om den langsigtede udvikling i dansk økonomi, nærmere bestemt fra 1980 og fremefter. Den tilsligter altså at give et overblik over de vigtigste forandringer i økonomien. Denne hensigt står i modsætning til seriens øvrige bidrag, som nok beskriver udviklingslinjer inden for de enkelte bøgers eget felt, men hvor der samtidig er en tendens til, at forfatterne fortaber sig i detaljerne. Dette burde undgås i en bog som den nærværende. Som det fremgår af nedenstående, lykkes det ikke helt.

Bogen udfylder et hul i litteraturen om dansk økonomi. Der findes denne anmelder bekendt ikke tilsvarende i bogform (men nok i artikler¹). Der er helt klart et behov for dækning af dette emne i undervisningen på bachelorstudierne og andre steder. Derfor skal bogen hilses velkommen på trods af dens fejl og mangler, som vi vil se nærmere på nedenfor.

Bogen er opdelt i 10 kapitler. Efter en kort indledning beskrives udviklingen i befolkningen, produktionen, beskæftigelsen, ledigheden samt løn og priser. Der er særlige kapitler for den indenlandske efterspørgsel, udenrigshandel, offentlige finanser samt rente, pengepolitik og valuta. Bogen afsluttes med nogle internationale sammenligninger og en opsummering.

Man kan således sige, at bogen kommer godt omkring i relevante emner. Bogens problemer ligger ikke heri, men i den prioritering og behandling, emnerne gives.

Inden vi går i gang med denne kritik skal det lige nævnes, at bogen er forsynet med et stort antal gode figurer, som på én gang er overskuelige og oplysende. Man savner derimod til en vis grad tabeldækningen. Det forringer bogens værdi som opslagsværk – men det er på den anden side næppe forfatterens hensigt, at bogen skal bruges som sådan. En mere præcis kildehenvisning kunne måske på den anden side være på sin plads. Det ville lette arbejdet, hvis man søger de eksakte tal bag figurerne.

Forfatterne benytter sig også flittigt af bokse. Dette er en udmærket metode til at behandle specielle emner med mange detaljer, hvor gennemgangen ville forstyrre sammenhængen i hovedteksten, og hvor emnerne er lidt »ved siden af« det centrale emne under belysning. Der er dog også eksempler på, at emner er blevet forvist til bokse, som umiddelbart synes for vigtige til dette. Det gælder fx konvergenskravene (boks 9.4 s. 138) og boks 3.5 om årsagerne til økonomisk vækst

(se også nedenfor). Dette er netop efter denne anmelders opfattelse emner, som burde behandles indgående i en bog om den langsigtede udvikling.

Dette er imidlertid alt sammen detaljer. Af langt større betydning er spørgsmålet om, hvorvidt bogen lever op til de forventninger, man med rimelighed kan have til en bog med denne overskrift. Hvilke forventninger er så det?

Det afhænger selvfølgelig af, hvem man er, men som underviser på bachelorstudierne må det være rimeligt at forvente en gennemgang og belysning af de forhold, som virkelig har ændret sig i den forløbne periode. Herunder økonomisk vækst og velfærdsudvikling, integration af nydanskere, miljø- og klimapolitikken, ændring i uddannelsesniveau, erhvervsstruktur mm. Hertil kommer »slagnumre« som fx flexicurity-modellen for arbejdsmarkedet.

Disse centrale emner behandles i bedste fald sporadisk. Miljø og klima samt uddannelse nævnes ikke med ét ord.

Især er økonomisk vækst et emne, som netop i en bog som denne burde behandles indgående. Fordi økonomisk vækst netop viser sig på det lange sigt, og fordi økonomisk vækst og langtidsudvikling er afgørende for velfærdsudviklingen. Derfor er det skuffende, at væksten og dens årsager behandles så svagt. Dog er der et afsnit om produktivitsudvikling (i denne bog er produktivitet = *arbejds*produktivitet, i sig selv en problematisk frontforkortning), men dette afsnit behandler primært målingsproblemer mm. Boks 3.5 indeholder en kort diskussion om spørgsmålet, men ender med at henvise til tekniske fremskridt som kilde til vækst. Det har vi vidst i mange år – men hvordan fremmes tekniske fremskridt, og hvilken betydning har dette haft for den danske økonomi i perioden? Det havde været en diskussion værd.

Det skal retfærdigvis siges, at forfatterne har valgt en anden prioritering af emnerne, og de har gjort dette helt eksplicit. Det er naturligvis forfatternes ret at vælge, hvilke emner de især vil skrive om. Men omvendt har deres læsere, herunder ikke mindst de studerende og deres undervisere, nogle legitime behov. Disse bliver efter denne anmelders opfattelse ikke fuldt ud tilgodeset.

Forfatternes valg med hensyn til emner fremgår af forordet. Her hedder det:

»Denne lille bog giver en kortfattet beskrivelse af hovedlinjerne i den økonomiske udvikling i Danmark siden 1980 med vægten lagt på konjunkturbevægelserne og den økonomiske politik«.

Forfatterne vælger altså at lægge hovedvægten på konjunkturbevægelserne (og den økonomiske politik). Dette er et dristigt, men også problematisk valg. Konjunkturudsving udlynes jo ifølge sagens natur på langt sigt, og netop derfor vil mange mene, at de ikke særlig interessante for en fremstilling af det langsigtede forløb.

Men forfatterne har altså valgt denne vægting, og det er selvfølgelig deres ret, også selvom valget formentlig forringer bogens værdi som undervisningsmateriale. Men er det så en god belysning af konjunkturforløbene siden 1980? Hertil må denne anmelder desværre mene, at også fremstillingen af konjunkturbevægelserne har væsentlige svagheder.

Det er et omdrejningspunkt i hele fremstillingen, at »gennemførelsen af politikken med stabil kronekurs (»fastkurspolitikken«) i september 1982« har medført fald i rente samt løn- og prisstigningstakt (s. 131).

Dette er jo et synspunkt, som forfatterne ikke står alene med. Derfor kan det måske undskyldes, at det ikke tillægges vægt, at kronekursen rent faktisk blev ændret 3 gange i forhold til D-Mark i perioden 1982-87, altså

Schlüter-regeringens tid.² Men man kunne måske forvente, at en fremstilling af dansk økonomi med så megen vægt på valutakurspolitikken, ville have mere at bemærke end blot at nævne dette forhold (det bliver faktisk nævnt sporadisk s. 139).

At fastkurspolitikken skulle have hovedansvaret for faldet i lønstigningstakten, er mildt sagt en kontroversiel påstand, som forfatterne igen nævner uden diskussion. Det er da ellers kendt i hele verden, at den berømte flexicurity-model bærer ansvaret for, at vi har haft stærkt faldende arbejdsløshed, uden at inflationen er steget.

Det er også bemærkelsesværdigt, at der ikke reflekteres over den kendsgerning, at hele 14 af periodens 30 år er lavkonjunktur-år. Hvad er årsagen til dette? Herunder ligger den længste lavkonjunkturperiode siden anden verdenskrig i perioden 1986-93. Altså kort efter den angivelige indførelse af fastkurspolitikken. Kunne der tænkes en sammenhæng? Konkurrenceevnen er i hvert fald ikke blevet forbedret i perioden. Hertil kommer, at denne lavkonjunktur som den eneste er i modfase i forhold til vores samhandelspartnere.

Kan bogen så anbefales til undervisningsbrug? Til trods for ovennævnte mangler må svaret være ja. Bogen udfylder som nævnt et hul i litteraturen om dansk økonomi, som der er behov for dækning af i undervisningen på bachelorstudier mm. Men bogen kunne være meget bedre, end den er.

Jens Lehrmann Rasmussen
Cand. polit, Ph.D.

Noter

1. Se fx Torben M. Andersen: »Udviklingslinjer i Dansk Økonomi« i Andersen m.fl.: »Beskrivende Dansk Økonomi«, bogforlaget Handelsvidenskab 3. udg. 2008
2. DØR: Dansk økonomi forår 2009, tabel II.3 s. 200

Jørgen Møller og Svend-Erik Skaaning (2010)

Demokrati og demokratisering.

En introduktion

København: Hans Reitzels Forlag, 316 sider.

Denne bog repræsenterer noget så – forholdsvis – usædvanligt som en dansk forfattet bog om demokrati og demokratisering. Bogen er skrevet af Jørgen Møller og Svend-Erik Skaaning, der begge er lektorer ved Institut for Statskundskab ved Århus Universitet. Bogen har ordet »introduktion« i titlen, men er mere end dette i studiet af demokratisering.

Bogen angår både demokrati og demokratisering, hvilket naturligvis er forbundne emner. Uden en klarlæggelse af hvad man mener med demokrati, er det selvfølgelig umuligt at blive præcis i analyser af demokratisering. Bogens hovedærinde er dog ikke så meget at gå i dybden med demokratiteori som at studere demokratisering både teoretisk og empirisk og både historisk og nutidigt. Dermed åbnes en meget omfattende dagsorden. Det bliver både relevant at tage fat på klarlæggelse af forskellige betydninger af demokrati, at placere forskellige former for demokrati i forhold til andre styreformer, og at studere demokratiers forekomst i historien og deres udbredelse både historisk og aktuelt. Og når fokus rettes mod teorier om demokratisering, altså mod tidligere og aktuelle teorier om, hvilke forhold der er bestemmende for forskellige demokratiseringsprocesser, ja, så er der i hvert fald tale om en fyldt dagsorden!

Bogen er opdelt i en indledning, tre store delafsnit og et efterskrift. Indledningen præsenterer bogens mange og store spørgsmål. Første del angår i særdeleshed begrebsmæssige forståelser af demokrati. Der gives et sammenfattet idehistorisk overblik, og et særligt kapitel er viet til den danske diskussion mellem Hal Koch og Alf Ross. Desuden tjener denne del til at begrunde forfatterens valg af demokratidefinition, der angives væ-

sentligt at støtte sig på Ross, og som præciserer det liberale demokrati som »kombinationen af frie valg, frihedsrettigheder og en retsstat, der sanktionerer begge dele« (s. 10). Man skal lægge mærke til denne definition, da den er bærende for en af bogens hovedtanker, nemlig at problemer ved udbredelse af liberalt demokrati i dag ikke så meget skyldes, at man ikke har indført valg, men langt mere viser sig ved, at valgene ikke er frie, at frihedsrettigheder ikke er sikret, og at der ikke er egentlig retssikkerhed. Forfatterens begrebsbestemmelser fører til en opstilling af en art skala for forskellige styreformers med fem trin: 1) *Autokrati* (omfattende totalitære og autoritære regimer), 2) *Minimalistisk demokrati* (der har konkurrencefyldte valg), 3) *Elektoralt demokrati* (der desuden har frie valg), 4) *Polyarki* (der desuden har sikring af frihedsrettigheder), og 5) *Liberalt demokrati* (der desuden har retssikkerhed). Denne lægges så til grund for en samlet indplacering (på grundlag af data fra Freedom House) af verdens 193 stater i hver af disse kategorier, dvs. 8 totalitære regimer, 55 autoritære regimer, 43 minimalistiske demokrater, 10 elektorale demokratier, 27 polyarkier og 50 liberale demokratier.

Anden del beskriver udviklingen i demokrati på tværs af rum og tid, dvs. hvornår demokratiske styreformers er opstået og i hvilken form. Et kapitel angår demokratiets genkomst i 1800-tallet. Et andet tager fat på de teoretiske debatter om Huntingtons kendte tolkning af, at demokratier er blevet udbredt igennem tre demokratiseringsbølger (som delvist bekræftes, men også modificeres, og så med diskussion af spørgsmålet, om vi fortsat befinder os i den tredje bølge eller eventuelt i en fjerde). Endelig forsøger forfatterne i et kapitel at give intet mindre end et globalt overblik over, hvordan det ser ud med demokratiseringen i hele verden og i verdens forskellige regioner. Fremstillingen indeholder mange interessante observationer. F.eks. kan man læse (s. 147): »Hvor Mellempøsten og

Nordafrika egentlig ikke adskilte sig fra Afrika Syd for Sahara, Østeuropa og det meste af Asien indtil den tredje demokratiseringsbølge, henligger området i dag [MK: ud fra tal fra 2008] som en autokratisk undtagelse i en stadig mere demokratisk verden«. Analysen kan dermed også være med til at sætte de aktuelle demokratiseringsforsøg i disse områder i perspektiv.

Tredje del angår »demokratisering – hvordan og hvorfor«. Der er tale om bogens vigtigste afsnit, som indeholder en meget litteraturtung gennemgang af udviklingen i moderniseringsteori, teorier om klassekampenes betydning for demokratiseringsprocesserne, de såkaldte »transitionsteorier«, og de internationale påvirkningers betydning for demokratiseringsprocesserne. Der gives overblik over mange teorier og teoretikere. Det gøres i en sammenhængende, men samtidig ganske kompliceret argumentation. En række modsætninger (bl.a. mellem struktur- og aktørforklaringer) identificeres. I et afsluttende kapitel samler forfatterne de forskellige forklaringer i én samlet model. Man kan her konstatere, at analysen er gået fra at være introducerende – ikke mindst i sin redegørelse for demokratibegreber og opstilling af simple kategorier vedrørende statsformer – til at være både avanceret og særdeles ambitiøs.

Bogen slutes som nævnt af med et efterskrift. Dette angår »demokratiets konsekvenser og kvalitet«. Her diskuteres først hvilke konsekvenser demokrati har haft, bl.a. refereres den kendte diskussion i studiet af international politik om demokratisk fred. Efterfølgende forudsiges, at den centrale dagsorden for fremtidens demokratiforskning vil angå »den demokratiske kritik af demokratiet« og dermed demokratiets kvalitet.

Der er, som det fremgår, tale om en særdeles spændende og ambitiøs bog. Bogens styrke er, at den sammenkobler debatterne om demokrati og demokratisering på en tæt og dif-

ferentieret måde, og at den på en række områder formidler vanskelige debatter på en tilgængelig måde. Styrken er også, at den har en interessant hovedtese, som den solidt understøtter, nemlig at det mere er frihedsrettigheder og sikring af retsstat, der mangler i realiseringen af liberalt demokrati, end udbredelse af selve valginstitutionen. Bogens væsentligste faglige bidrag forekommer mig at være diskussionen i tredje del om forskellige teorier om demokratisering. Forfatterne magter her på en gang at give overblik over samlede teoriudviklinger, at indføre i mange teoretikers tolkninger og at komme med et selvstændigt bidrag til debatterne om demokratiseringsteori. Disse debatter fortjener i høj grad at blive fortsat.

Naturligvis har bogen også svagheder. Måske har bogen, trods alt, *for* mange interessante emner. Oversigten i første kapitel over demokratiteori er nyttig, men måske rigeligt introducerende. Når fremstillingen støtter sig så meget på David Helds »Models of Democracy«, kan det undre, at Helds (og andres) diskussion af demokrati og globalisering (og »kosmopolitisk demokrati«) ikke er medtaget. Det havde været oplagt at knytte den sammen med de senere debatter om EU's demokratieffekter og konsekvenserne af demokrati for det samlede internationale system i stedet for at nøjes med debatten om »demokratisk fred« mellem nationalstater. Det kan også – uanset den nationale glæde ved, at vi i Danmark faktisk *har* en (lidt gammel) demokratidebat mellem Hal Koch og Alf Ross – undre, at denne debat skal tillægges så megen vægt. Der er naturligvis en pointe i, at forfatterne i deres operationalisering særligt støtter sig på kriterier der tillægges Ross (valg, frihedsrettigheder og retsstat). Men forfatterne er i nogen grad fanget af dilemmaet mellem at gå i dybden med demokratidebatten eller koncentrere sig om den mest hensigtsmæssige operationalisering af variable, der er egnede til at karakterisere forskellige styreformere, og de vælger i nogen grad det sidste. Det

ville efter min opfattelse have været oplagt at tage nogle af tankerne om deltagelsesorienteret og deliberativt demokrati op igen i den afsluttende debat om »demokratiets kvalitet«.

På en lang række områder stimulerer bogen til yderligere debat, f.eks. om den aktuelle demokratiseringsbestrebelse i Nordafrika, om demokratisering som mål for (bl.a. dansk) udenrigspolitik, om EU's forhold til demokrati. Også kategoriseringen af styreformere og en række spørgsmål vedrørende metode, udfordrer til kommentarer. Det må ses som en kvalitet, at man efter endt læsning gerne vil gå videre i debatterne.

Der er ingen tvivl om, at der er tale om en bog der yder et væsentligt bidrag i dansk undervisning og forskning om demokratisering. Bogen kan naturligt lægges til grund for flere – og måske mere afgrænsede – debatter om konkrete demokratiseringsprocesser. Forfatternes optagethed af de brede historiske og internationale perspektiver i demokratiseringsdebatterne er smittende og repræsenterer et sigte, som vi i alt for høj grad har manglet i dansk statskundskab. Det er efter min opfattelse fuldt fortjent, at forfatterne har modtaget Sven Henningsens prisen for deres arbejde.

Morten Kelstrup
Professor emeritus
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

Hjarn Z. Borberg (2010)

Den Europæiske Union
Serien Erhverv og Samfund
København: Handelshøjskolens Forlag, 210 sider.

Mens der for få år siden næsten ikke fandtes lærebøger på dansk, der på en samlet måde dækker udviklingen i Den Europæiske Union, er der i de sidste par år kommet flere bi-

drag, der råder bod på denne generelle mangel. Et af disse er bogen *Den Europæiske Union*, der er skrevet af Hjørn Z. Borberg, der er kontorchef i Udlændingesservice og samtidig ekstern lektor i samfundsbeskrivelse ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet. Bogens formål er, som det hedder i forordet, »at give et generelt overblik og indblik i Den Europæiske Union, et unikt internationalt samarbejde, uden at gå for meget i detaljen.«

Lad det være sagt med det samme, at der er tale om en informativ, systematisk og bredt dækkende bog om det EU, vi har i dag. Den udmærker sig bl.a. ved i høj grad at være opdateret. Vedtagelsen af Lissabontraktaten er indarbejdet i bogen.

Bogen indeholder i alt 15 kapitler. De tre første angår EU's særlige karakter, EU's målsætninger og værdier samt kompetencer og principper. De syv næste kapitler angår EU's politikker på centrale områder. De dækker udenrigs- og sikkerhedspolitik, retlige og indre anliggender, det indre marked, handelspolitik, landbrugs- og fiskeripolitik, regionalpolitik og den økonomiske og monetære union. Bogens sidste fem kapitler angår den juridiske ramme for EU-samarbejdet, EU's beslutningsprocesser, EU's institutioner, EU's budget og økonomi og et mere sammenfattende, historisk kapitel om EU-samarbejdet gennem mere end 50 år. Man kan undre sig over denne opbygning, idet den er omvendt i forhold til de fleste lærebøger om EU. Disse beskriver normalt først traktatgrundlaget, historien og institutionerne og så derefter EU's politikker. Den fulgte disponering virker udmærket på den måde, at der i nogen grad er givet en bred ramme fra starten, således at de sidste kapitler – om retsgrundlag, beslutningsprocesser, institutioner og budget – kommer til at virke som mere dybdeborende og detaljerede analyser af disse felter, hvilket de også er. Mere problematisk er det, at afsnittet om den historiske udvikling kommer

til sidst, særligt da dette i højere grad består af en opregning af faktuelle forhold og begivenheder, der delvist er beskrevet, end af tolkninger af EU's samlede udviklinger.

Den indledende karakteristik af EU som en »unik, international organisation« virker fra starten rigelig traditionel, og man kunne i indledningen have ønsket mere diskussion af rammen for den anlagte forståelse. Mere givende er beskrivelserne i de enkelte kapitler, der er meget faktuelle og koncentrerede. De er systematiske og egnede til at give hurtige overblik over de valgte delområder. De er samtidig på prisværdig måde suppleret med oversigter, kort og statistiske tabeller. Man kan sige, at der er tale om meget informativ samfundsbeskrivelse, her altså anvendt på en række delområder i forhold til EU. Det skal nævnes, at en del bokse angår Danmarks forhold til EU på de relevante delområder, således at bogen også i høj grad oplyser herom. Når man ved hvor arbejdskrævende det er at fremskaffe relevante og nogenlunde ajourførte oversigter, forekommer det ekstra prisværdigt at der lægges op til at bogens tabeller vil blive ført ajour på den hjemmeside, der er knyttet til bogen.

Bogens store styrke er, at den på kort plads og i koncentreret, klar form har et stort indhold af nøjagtig og aktuel information om EU. Beskrivelserne kommer ofte ganske langt ned i detaljer. Som et eksempel kan det nævnes, at der er ganske specifikke beregninger over koalitionsmulighederne i Ministerrådet både i perioden frem til 2014 og derefter. Hvor andre beskrivelser f.eks. omkring budgettet og omtalen af det britiske budgetproblem (og den britiske rabat) vil nøjes med at omtale rabatten og begrundelsen for denne og måske også angive noget om rabattens størrelse, så indeholder Borbergs beskrivelse også oplysninger om, hvorledes rabatten udregnes og en sammenstilling med andre rabatter. På mange måder forekommer det – uanset forfatterens indledende forbehold – at

være en styrke ved bogen, at den indeholder så megen detaljeret information, også fordi regelkompleksiteten er meget sigende for EU. Hertil kommer, som allerede nævnt, at bogen angår EU som det ser ud efter Lissabontraktatens ikrafttræden (med relevante forbehold mht. de regler, der endnu ikke er trådt i kraft).

En svaghed ved bogen er, at den er overordentlig sparsom med hensyn til litteraturhenvisninger og i det hele taget omtale af anden faglitteratur. Efter de enkelte kapitler gives der henvisninger til relevante hjemmesider, hvor man kan finde yderligere oplysninger, ikke mindst til Folketingets EU-oplysning og EU-kommissionens hjemmesider. Men uanset nytten af at være meget orienteret mod internettet, forekommer det i en lærebogssammenhæng problematisk, at bogen er så sparsom med henvisninger til anden EU-litteratur og kun har en halv snes bøger nævnt på sin litteraturliste. Hvis man er interesseret i information om anden relevant litteratur om EU, er det ikke denne bog, man skal anvende. Man kan håbe, at der rådes bod på i hvert fald noget af denne mangel i en kommende udgave.

En anden svaghed ved bogen hænger på en måde sammen med dens meget beskrivende karakter. Dens fremstilling hviler især på de formelle regler for EU og EU-statistikker. I de enkelte kapitler gøres der rede for regler og faktuelle forhold, men der rejses meget få problemer angående forståelsen af, hvilke forhold der bestemmer udviklingen, og de vanskeligheder man har ved – metodisk og teoretisk – at nå til bedre forståelser. Som politologisk anmelder mener jeg, at dette er en væsentlig mangel. F.eks. er der ikke nogen tolkning af magtspørgsmålene i EU (ud over

gennemgangen af afstemningsregler) og centrale spørgsmål som betydningen af nationalstaterne i forhold til institutioner i EU's udvikling. Spørgsmålet om demokrati og legitimitet – og magt – i EU er, ligesom metodiske overvejelser, næsten totalt fraværende. Dette er naturligvis en bemærkning, der er knyttet til min egen bias inden for feltet. Men den er samtidig med til at karakterisere grænserne for bogen.

Samlet set er der dog tale om en meget nyttig bog. Den bidrager i høj grad til den danske offentligheds information om EU. Danskerne er grundlæggende ikke særlig godt informeret om EU, og der har – uanset alle EU-oplysningsbevillinger – længe været mangel på seriøse og grundige indføringer i EU. I denne bog har forfatteren ydet en stor indsats for, at man – meget kontant – kan blive konkret informeret. Jeg er enig i bogens bagsidetekst, når den angiver, at denne bog er egnet som opslagsbog for praktikere, der vil have et hurtigt overblik over Den Europæiske Union. Det gælder nok ikke mindst de mange praktikere, der stifter bekendtskab med en særlig del af EU-systemet, men mangler ordentlige oplysninger om det samlede system og de aktuelle regler. Jeg mener også, at bogen er egnet som *en del* af pensum i undervisning om EU inden for samfundsvidenskaberne. Men den bør i givet fald anvendes i samspil med tekster, der udfordrer de studerende til aktivt at tolke de mange dynamikker, magtforhold og modsætninger, der ligger bag EU's regler og faktuelle forhold.

Morten Kelstrup
Professor emeritus
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet